2026-11-08

Justitiedepartmentet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Ett nytt regelverk för granskning av utländsk finansiering av trossamfund och andra verksamheter (SOU 2026:42) Ju2026/01599

Trossamfundet Pingst- fria församlingar i samverkan (Pingst) är ett rikstäckande trossamfund med svenska pingstförsamlingar som medlemmar. Pingst bedriver såväl nationell som internationell verksamhet. Den största internationella verksamheten bedrivs genom Pingsts biståndsorganisation PMU (Pingstmissionens Utvecklingssamarbete). PMU är en del av den svenska och globala pingstkarismatiska rörelsen. Rörelsen växer snabbt världen över och utgör i många länder en betydande samhällsaktör. PMU är organisatoriskt en del av Pingst.

Pingsts/PMU:s biståndsarbete genomförs i nära partnerskap med lokala civilsamhällesaktörer, kyrkor och andra trossamfund, liksom med svenska pingstförsamlingar. Detta skapar ett starkt lokalt ägarskap, långsiktiga relationer och en förankring i de samhällen där vi verkar. Det föreslagna regelverket riskerar att få en avsevärd påverkan på vår möjlighet att fortsatt vara den internationella aktör vi behöver vara för att kunna bedriva delar av vår verksamhet.

Ställningstagande och sammanfattning av skälen för detta

Pingst delar utredningens bedömning att samhället behöver kunna motverka finansiering av våldsbejakande extremism, allvarlig antidemokratisk verksamhet eller otillbörlig påverkan från främmande makt. Pingst *avstyrker* dock det föreslagna regelverket i sin nuvarande utformning.

Pingst avstyrker förslaget med anledning av den brist på rättssäkerhet, förutsägbarhet och proportionalitet som vi anser att förslaget genomgående har. Nedan skäl för avstyrkandet utvecklas i det följande: Omotiverad särbehandling av religiösa organisationer, gränsdragningsproblematik gällande lagförslagets tillämpningsområde, införande av ett demokrativillkor avsett för annat syfte än syftet med den föreslagna lagen, ökad administration och ökade kostnader, bristfällig analys av grundläggande fri- och rättigheter och risk för inskränkning av religionsfriheten, konsekvenser bortom lagens syfte, behov av ytterligare utredning av bestämmelser om personuppgiftsbehandling och sekretess samt sanktioner.

Utvecklande av skälen

Omotiverad negativ särbehandling av religiösa organisationer

Enligt direktiven hade utredningen i uppdrag att överväga och föreslå regler som förbjuder eller på annat sätt motverkar utländsk finansiering av trossamfund *och andra verksamheter* i Sverige med koppling till islamism, extremism och andra antidemokratiska syften (s. 77). Utredningens förslag omfattar trots detta, till synes utan motivering, endast religiösa aktörer. Pingst menar att detta utgör en omotiverad särbehandling av organisationer med religiös anknytning och innebär ett misstänkliggörande av dessa.

Gränsdragningsproblematik gällande lagförslagets tillämpningsområde

Lagen föreslås gälla för bland annat ideella föreningar och stiftelser som har religiös verksamhet som ändamål eller vars ändamål är att främja sådan verksamhet (s. 448). Enligt utredningen kan denna avgränsning behöva ske genom en bedömning i det enskilda fallet där den verksamhet som bedrivs i praktiken kan ha betydelse vid sidan av ändamålet enligt stadgarna (s. 449-450). Dessa gränsdragningsproblem innebär att kraven på förutsägbarhet och rättssäkerhet inte uppfylls, något som är särskilt allvarligt gällande en lagstiftning med ett omfattande sanktionssystem och straffbarhet vid överträdelser.

Införande av ett demokrativillkor avsett för annat syfte än syftet med den föreslagna lagen

Det demokrativillkor som utredningen föreslår är utformat med 5 § lagen (2024:487) om statsbidrag till trossamfund som förebild (s. 476). Syftet med att införa ett demokrativillkor i den lagen var att värna förtroendet mellan stat och civilsamhälle och legitimiteten för de statliga stödsystemen. Uppställandet av villkor för bidragsgivning skulle utgöra ett verktyg för att förhindra att statliga medel går till verksamheter som inte är förenliga med grundläggande demokratiska värderingar i samhället (prop. 2023/24:119 s. 63). Regeringen bedömde att ett demokrativillkor för statligt stöd inte kan anses strida mot föreningsfriheten eftersom syftet med ett sådant villkor är att säkerställa att statliga eller statligt kontrollerade medel inte går till verksamheter som strider mot grundläggande värderingar i samhället (prop. 2023/24:119 s. 75) och att regleringen i sig inte innebär ett förbud mot att viss verksamhet bedrivs i föreningsform utan enbart rör villkor för statens stödgivning. Regeringen framhåller i sammanhanget också att det inte finns någon sanktion kopplat till demokrativillkoret (prop. 2023/23:119 s. 75). Regeringen anför även i sitt resonemang kring inskränkning av religionsfriheten enligt artikel 9.1 och 9.2 i Europakonventionen att utgångspunkten bör vara att staten har relativt stor frihet vid utformningen av den statliga stödgivningen eftersom staten inte är skyldig att erbjuda trossamfund stöd (prop. 2023/24:119 s. 101).

Pingst menar därför att det demokrativillkor som i prop. 2023/24:119 motiverades utifrån statens roll som bidragsgivare genom förevarande lagförslag ges en annan och betydligt allvarligare innebörd, vilket riskerar konsekvenser även för privata, legitima transaktioner. Det är en ändamålsglidning som saknar stöd i förarbetena till demokrativillkoren såsom de

formulerats i prop. 2023/24:119. I sitt resonemang konstaterade regeringen dessutom att det inte finns någon sanktion kopplad till demokrativillkoret (prop. 2023/24:119 s. 75). I förevarande lagförslag föreslås ett omfattande sanktionssystem inklusive straffansvar.

I dagsläget är tillämpningen och tolkningen av demokrativillkoret för statligt stöd till civilsamhället fortfarande i sin linda. Att införa ett likalydande demokrativillkor i den föreslagna lagen innan tillämpningen av demokrativillkoret för statligt stöd har utvärderats anser vi vara problematiskt och rättsosäkert, särskilt som detta nu föreslås införas för andra syften. Pingst ser inte att ett demokrativillkor som utformats för fördelning av skattemedel kan överföras till lagar med andra syften; som i förevarande fall att förhindra privata aktörer att genom legitim samverkan finansiera lagliga verksamheter.

Ökad administration och ökade kostnader

Förslaget innebär en ökad administrativ börda och ökade kostnader då resurser för administration, dokumentation, uppföljning och juridiska bedömningar, både inom Pingst och hos vissa samarbetspartner, skulle behövas. Den föreslagna anmälningsskyldigheten innebär dessutom att brådskande humanitära insatser riskerar att försvåras och därmed försenas. Resurser som annars skulle kunna användas för verksamhet och stöd till människor i utsatthet riskerar att behöva omfördelas till kontroll- och granskningsfunktioner. Om även relativt begränsade finansieringsbelopp, såsom det föreslagna, påförs omfattande granskningskrav finns en risk att de administrativa kostnaderna blir oproportionerliga i förhållande till den nytta det nya regelverket förväntas skapa. Om utredningens förslag införs anser Pingst att beloppsgränsen ska höjas.

I humanitära kriser är snabbhet, flexibilitet och lokalt handlingsutrymme avgörande. Pingst/PMU arbetar genom internationella nätverk och lokala partnerorganisationer som ofta är bäst positionerade att agera när en kris uppstår. Om ytterligare granskning- eller handläggningsmoment införs finns en risk att överföring av medel fördröjs och att insatser inte kan genomföras lika snabbt som situationen kräver. Detta är särskilt problematiskt eftersom svenska organisationer redan i dag möter betydande utmaningar till följd av restriktiva bankrutiner för internationella transaktioner. Ytterligare reglering riskerar därför att förstärka redan befintliga hinder.

Bristfällig analys av grundläggande fri- och rättigheter och risk för inskränkning av religionsfriheten

Pingst saknar en mer omfattande analys av förslagets förenlighet med de grundläggande fri- och rättigheterna såsom religions- och föreningsfriheten utifrån kraven i grundlagen och Europakonventionen. Vi upplever utredningens analys alltför kortfattad för att kunna bedöma förenligheten. Vi ser exempelvis en risk med den gränsdragningsproblematik som kan uppstå gällande demokrativillkorets begränsning av yttrandefriheten och religiösa yttranden. Att en religiös uppfattning upplevs kontroversiell eller avviker från majoritetens uppfattning får inte i sig motivera ingripanden.

För Pingst är gränsöverskridande relationer mellan församlingar, trossamfund och andra kristna aktörer inte enbart en del av biståndsverksamheten utan också en naturlig del av trossamfundets religiösa verksamhet. Internationellt samarbete, gemensamma initiativ och ömsesidigt stöd mellan kyrkor är en del av hur en global kyrkorörelse verkar. Regler som begränsar eller avsevärt försvårar sådana legitima relationer kan därför få konsekvenser som berör inte bara föreningsfriheten och biståndsverksamheten utan även utövandet av religionsfriheten.

Konsekvenser bortom lagens syfte

Pingst vill vidare framhålla att lagstiftning som riktar sig mot internationella finansieringsflöden till civilsamhället kan få konsekvenser som sträcker sig utöver det omedelbara syftet med lagen. Internationellt finns exempel på hur regleringar som motiverats med hänvisning till transparens, säkerhet eller kontroll av utländsk finansiering i praktiken har bidragit till ett minskat handlingsutrymme för civilsamhällesorganisationer och religiösa minoriteter. Mot denna bakgrund bör särskild försiktighet iakttas vid utformningen av regelverk som riskerar att få begränsande effekter för legitima och demokratiskt verksamma organisationer.

Pingsts/PMU:s verksamhet bygger i hög grad på internationella partnerskap, gränsöverskridande finansiering och långsiktiga samarbetsrelationer med civilsamhällesaktörer i andra länder. En reglering som den föreslagna riskerar att försvåra legitima internationella samarbeten och relationer för trosbaserade aktörer. Det kan inte uteslutas att de föreslagna anmälnings- och granskningskraven påverkar internationella givares och samarbetspartners vilja att ingå eller upprätthålla samarbetsrelationer med svenska organisationer. En sådan utveckling skulle kunna försvåra mobiliseringen av resurser för utvecklingssamarbete, fredsbyggande insatser och humanitärt arbete.

Det finns därutöver en risk att svenska civilsamhällesorganisationer hamnar i ett mindre gynnsamt konkurrensläge än motsvarande aktörer i andra länder. Om Sverige uppfattas som en jurisdiktion med mer omfattande administrativa eller regulatoriska krav kan internationella givare välja att kanalisera medel genom organisationer etablerade i andra länder. Detta skulle kunna försvaga det svenska civilsamhällets internationella roll och dess möjligheter att bidra till genomförandet av globala utvecklings- och humanitära insatser. Biståndsverksamhet bygger på långsiktiga internationella relationer, ömsesidigt förtroende och förmågan att snabbt mobilisera resurser när behov uppstår. Om internationella finansieringsflöden blir mer osäkra eller tidskrävande riskerar det att påverka såväl planering som genomförande av utvecklings-, freds- och humanitära insatser; mobiliseringen av internationella resurser försvåras. På längre sikt finns även en risk att möjligheterna att etablera nya internationella samarbeten och finansieringsrelationer begränsas, vilket kan påverka såväl verksamhetens utveckling som dess finansiella hållbarhet.

Det föreslagna regelverket innebär dessutom att redan existerande hinder för internationella banköverföringar riskerar att förstärkas.

Det föreslagna regelverket innebär således en risk för försvagade internationella partnerskap och civilsamhällesnätverk, något som skulle inverka försvårande på den biståndsverksamhet som bedrivs av religiösa aktörer.

Behov av ytterligare utredning av bestämmelser om personuppgiftsbehandling och sekretess

Att uppfylla kravet på tillhandahållande av uppgifter enligt 6 § i förslag till lag om granskning av utländsk finansiering, kan vara svårt då andra länders regelverk inte alltid tillåter ett utlämnande av personuppgifter. Detta riskerar att skapa hinder för samarbeten som i sig är helt legitima och oproblematiska. Ett utlämnande av uppgifter gällande utländska finansiärer kan vidare innebära integritets- och säkerhetsrisker för enskilda. Vilka uppgifter en anmälan ska innehålla bör därför, enligt Pingsts mening, regleras i lag och begränsas till vad som är nödvändigt.

Av utredningen framgår att personuppgifter gällande en organisations medlemmar kan bli föremål för behandling i ett granskningsärende (s.574). En sådan ordning skulle kunna inverka på enskildas vilja att vara medlemmar i organisationen och därmed innebära en begränsning av den enskildes religionsfrihet.

Utredningen föreslår ett införande av en ny sekretessbestämmelse till skydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden (s. 650). Pingst kan dock inte hitta någon sådan bestämmelse i förslaget. Utredningen menar att bestämmelsen bör utformas med ett rakt skaderekvisit och att utgångspunkten därmed ska vara att uppgifter i granskningsärenden är offentliga. Pingst menar dock att ett omvänt skaderekvisit behöver gälla, inte minst med hänsyn till det som ovan anförts om integritets- och säkerhetsrisker för utländska finansiärer.

Sanktioner

Enligt Pingsts mening bör en sanktionsavgift inte få tas ut om rättelse vidtagits innan frågan om sanktion eller ingripande har tagits upp till överläggning vid ett sammanträde med granskningsmyndigheten.

Johanna Bode

Föreståndare Pingst-fria församlingar i samverkan

Camilla Moberg

Vice föreståndare och internationell ledare Pingst-fria församlingar i samverkan